

Adölesanların Sigara İçme Alışkanlık Düzeyleri ve Bunu Etkileyen Faktörlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Kurtuluş Özlü

Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çorum

Şule Kırbaş

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Amasya

Ferhat Akça

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya

İbrahim Gül

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya

Meliha Uzun

Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Şırnak

Özet

Bu çalışmada, Amasya ilinde liselerde öğrenim gören 14-18 yaş arası erkek öğrencilerin sigara içme alışkanlıklarının ve bu alışkanlığı etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Tarama modeli kullanılan çalışmanın evrenini 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında Amasya ilinde öğrenim gören 14-18 yaş arası erkek lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise yabancı dil ağırlıklı akademik liselerde(41), güzel sanatlar lisesinde(71), meslek liselerinde(97) ve spor lisesinde öğrenim gören(58) 267 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Gönüllülük esasına göre katılan öğrencilerden kişisel bilgi formu ile edinilen veriler SPSS 15 paket program ile analiz edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %21.72'si sigara kullandıklarını, %78.28'i ise kullanmadıklarını belirtmiştir. Sigara kullananların %34.48'i 2 yıldan az süredir, %48.28'i 3-4 yıldır sigara içtiğini ifade ederken, %43.10'u günde ortalama 1-5, %18.97'si bir paketten fazla sigara içtiğini belirtmiştir. Katılımcıların sigara kullanımlarında yaş, anne öğrenim durumu, ailede sigara kullanılma durumu ve kullanan kişiler değişkenleri anlamlı farklılığa neden olurken, okul türü, sınıf düzeyi, baba öğrenim durumu, baba ve anne mesleği, aylık gelir, kardeş sayısı ve spor yapma değişkenlerinin farklılığa neden olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Sigara Kullanım Düzeyi, Sigara Kullanımına Etki Eden Faktörler

The Smoking Habit Levels of Adolescents and the Analysis of Factors Affecting These Levels up to Some Certain Variables

Abstract

In order to avoid smoking addiction, it's crucial to identify the aims to identify the factors leading male students at the age of 14-18 in Amasya Province to smoke and examine their smoking addiction.

The research has been carried out with total 267 male high school students at the age of 14-18 during 2014-2015 academic years. The participants has been randomly selected from foreign language oriented academic high schools (41), fine art high school (71), vocational high schools (97) and sports high school (58).

Data analysis of volunteer participants personal information forms has been performed by use of SPSS 15 software.

According to the findings of the research, 21.72% (58) of the participants stated that they smoked, and 78.28% (209) stated that they didn't smoke. While the 34.48% (20) of the 58 smoke-addict students stated that they had been smoking for 2 years, 48.28% of them (28) stated that they had been smoking for 3-4 years. Also, 43.10% (25) of them stated that they smoked 1-5 cigarettes per day, and 18.97% (11) of them stated that they smoked 20 or more cigarettes per day. Among the participants who smoke, significant differences were found for the factors of age, mother education levels, smoking addiction in the family and the individuals who smoke in the family. On the other hand, a significant difference couldn't be found for the factors of school type, grade level, father education level, professions of parents, monthly income of the family, sibling number that requires continuous treatment, and participation to physical activities.

Key Words: Adolescents, Smoking Habit Levels, Factors Affecting of Smoking Habit

Giriş

Adölesan “gelişerek olgunlaşma” anlamına gelen Latince bir terim olup; çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemini ifade eder. Ergenlik de denilen bu dönem, fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal açıdan pek çok değişimin iç içe yaşandığı, birey ve çevresi için çalkantılı ve sıkıntılı bir dönemdir [1]. Bu süreçte ortaya çıkabilecek sorunlar bir sonraki gelişim dönemlerini etkileyebileceği gibi erişkinliğe ulaşan bireylerde tedavisi zor sağlık sorunlarına da neden olabilir.

Adölesanlarda sıkça görülen risk alma eğilimi ile sigara, alkol ve madde kullanımı gibi sağlığı olumsuz etkileyecek davranış ve tutumların edinilmesi ya da bir yaşam biçimi haline getirilmesi olasıdır. Bağımlılık yapan maddeler arasında kabul edilen sigara, ucuz ve kolay ulaşılabilir olması nedeni ile kullanımı en yaygın olan maddedir. Bu nedenle en önemli sağlık problemlerinden biri olan sigaraya bağlı nedenlerden dünyada her yıl 6 milyon insan hayatını kaybetmektedir [2]. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde sigara bağımlılığı ile olan savaş giderek artmaktadır. Ülkemizde de buna dair çalışmalar mevcuttur. Ülkemizde 1996 yılında ilk olarak kabul edilen ve 2008 yılında revize edilen “Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun” buna örnek olarak gösterilebilir. Yine Türkiye Yeşilay Cemiyeti de sigaraya ve sigara kullanımına karşı verilen mücadelede etkin rol oynamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2008 ve 2012 yıllarında yetişkinlerin tütün ve tütün mamulü kullanma durumu konusunda bilgi elde etmek ve bu konuda karar alıcılara ve araştırmacılara veri kaynağı oluşturmak amacıyla uyguladığı küresel yetişkin tütün araştırmaları sonuçlarına göre ülkemizde sigara kullanımı giderek azalmaktadır. 2008 yılındaki verilere göre her gün sigara kullanan bireylerin oranı %27.4 iken 2012 yılında bu oran % 23.8'e gerilemiştir [3]. Ancak kullanım oranı azalsa da sigaraya başlama yaşı giderek düşmektedir. TÜİK'in güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar üzerinde 2015 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre sigaraya başlama yaşı 11'in altına düşmüştür [4].

Ergenlik döneminde özellikle lise gençliğinin sigara kullanım düzeylerini ve sigara kullanımlarını etkileyen faktörleri bilmek sigara ile mücadelede başarılı olmak açısından önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada Amasya ilinde liselerde öğrenim gören 14-18 yaş arası erkek öğrencilerin sigara içme alışkanlıklarının ve bu alışkanlığı etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, belirli amaçlara ulaşmak için özel olaylar arasında var olan ilişkiyi tanımlamak ve değişkenler arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için belli bir zamanda yapılan veri toplama yöntemidir [5].

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında Amasya ilinde öğrenim gören 14-18 yaş arası erkek lise öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise yabancı dil ağırlıklı akademik liseler (41), güzel sanatlar lisesi (71), meslek liseleri (97) ve spor lisesinde öğrenim gören (58) toplam 267 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın örnekleme olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Seçkisiz örnekleme, istatistiksel hesaplarla evreni temsil edebilme büyüklüğüne sahip ve tamamen rastgele yöntemle seçilen örnekleme ifade eder [6].

Veri Toplama Araçları

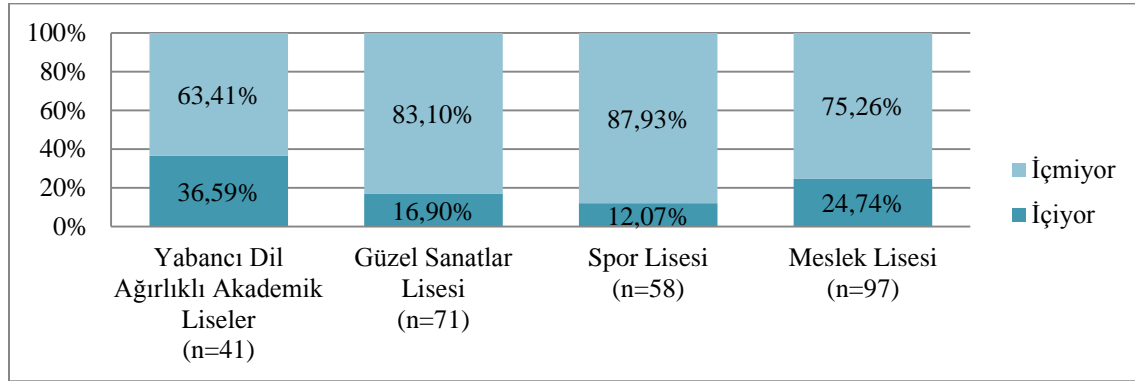
Çalışmada gönüllülük esasına göre katılan öğrencilerden, 2 dilbilimci ve 2 ölçme değerlendirme uzmanının görüşlerinden faydalanılarak hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada toplanan veriler SPSS 15 programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada 14-18 yaş arası erkek öğrencileri için bağımsız değişkenler okul türü, sınıf düzeyi, yaş, baba öğrenim durumu, baba mesleği, anne öğrenim durumu, anne mesleği, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, ailede sigara kullanımı, ailede sigara kullanan kişi, spor yapma durumu olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Amasya ilinde liselerde öğrenim gören 14-18 yaş arası erkek öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre sigara içme durumlarının karşılaştırılması betimsel grafikleri ve t-testi sonuçları yer almaktadır.

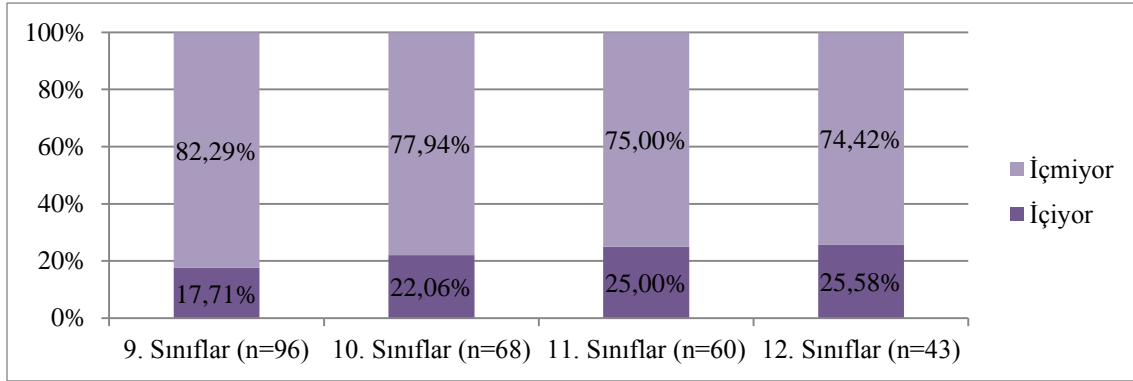

Şekil 1. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin okul türlerine göre dağılımları

Tablo 1. Öğrencilerin okul türü değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Okul Türü	İçiyor	58	2.69	1.26	265	0.79	0.43
	İçmiyor	209	2.82	1.05			

Tablo 1'e göre, öğrencilerin sigara kullanma durumları okul türüne göre anlamlı bir farklılığa neden olmamaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{İçiyor} = 2.69$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{İçmiyor} = 2.82$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$).

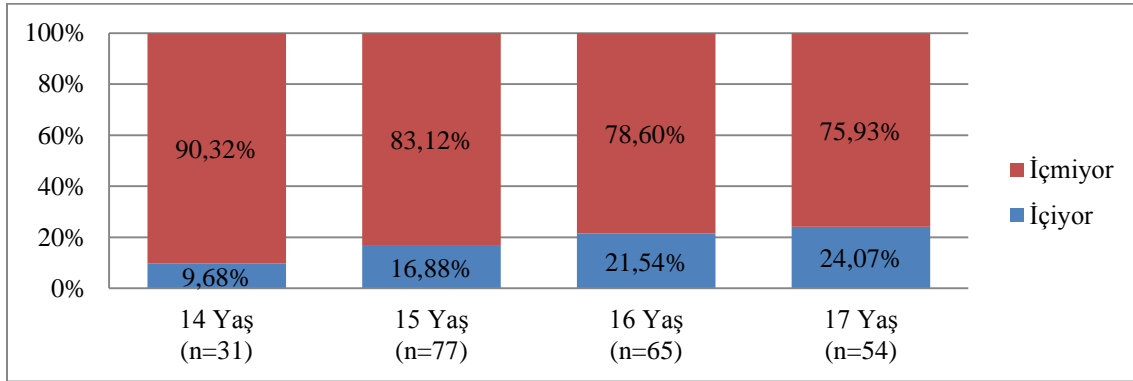

Şekil 2. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları

Tablo 2. Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Sınıf Düzeyi	İçiyor	58	2.34	1.10	265	1.24	0.22
	İçmiyor	209	2.14	1.09			

Öğrencilerin sigara içip içmeme durumlarında sınıf düzeyi değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 2.34$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 2.14$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$), (Tablo 2).

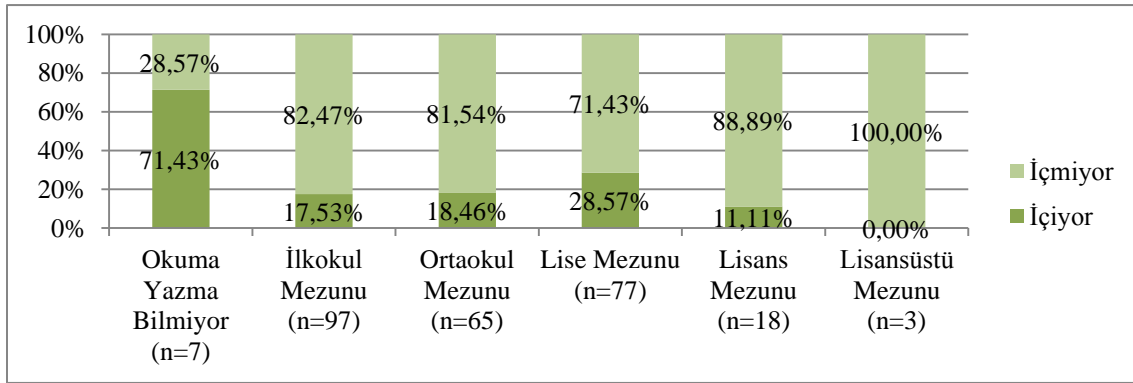
Şekil 3. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları

Tablo 3. Öğrencilerinin yaş değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Yaş	İçiyor	58	3.41	1.24	265	3.03	0.00
	İçmiyor	209	2.86	1.23			

($p < 0.01$)

Tablo 3'e göre, öğrencilerin sigara kullanma durumları yaşlarına göre anlamlı farklılığa neden olmaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 3.41$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 2.86$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin sigara içme durumunda yaş değişkenine göre, sigara içenler lehinde anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$).

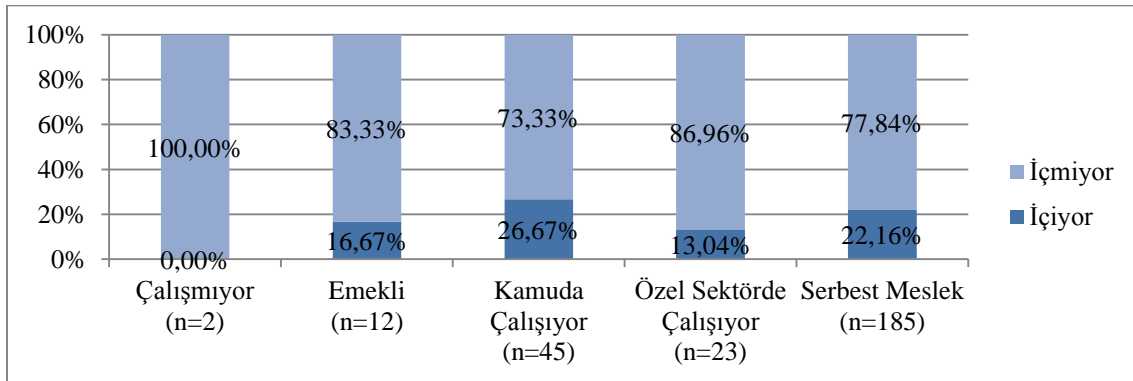

Şekil 4. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre dağılımları

Tablo 4. Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Baba Öğrenim Durumu	İçiyor	58	2.98	1.08	265	0.47	0.64
	İçmiyor	209	3.06	1.06			

Öğrencilerin sigara içip içmeme durumlarında baba öğrenim durumları değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{İçiyor} = 2.98$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{İçmiyor} = 3.06$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$), (Tablo 4).

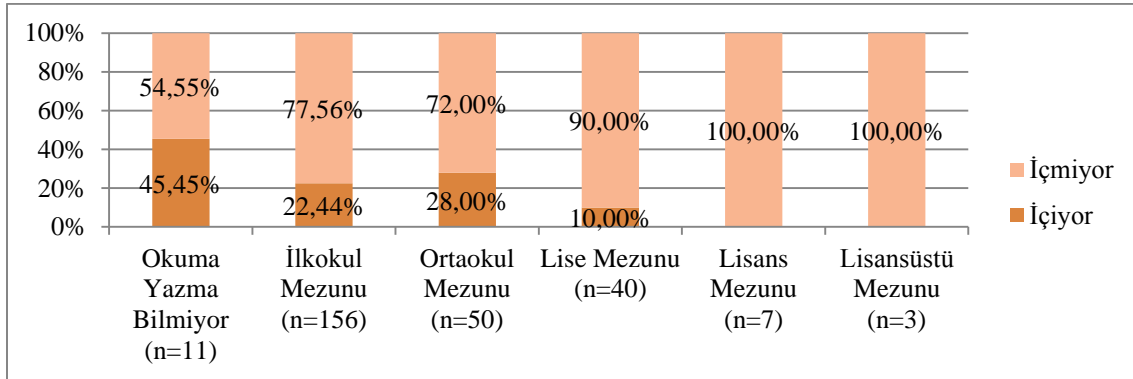

Şekil 5. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin baba meslek durumlarına göre dağılımları

Tablo 5. Öğrencilerin baba meslekleri değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Baba Meslek	İçiyor	58	4.43	0.94	265	0.17	0.87
	İçmiyor	209	4.41	0.98			

Tablo 5'e göre, öğrencilerin sigara kullanma durumları baba mesleklerine göre anlamlı bir farklılığa neden olmamaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{İçiyor} = 4.43$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{İçmiyor} = 4.41$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$).

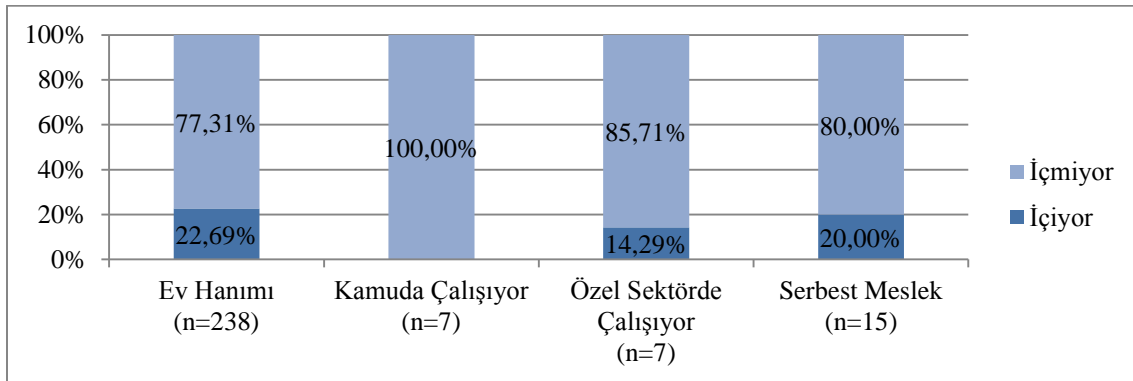
Şekil 6. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre dağılımları

Tablo 6. Öğrencilerin anne öğrenim durumları değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Anne Öğrenim Durumu	İçiyor	58	2.29	0.73	265	2.50	0.01
	İçmiyor	209	2.65	1.00			

(p<0.05)

Tablo 6'ya göre, öğrencilerin sigara kullanma durumları anne öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılığa neden olmaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 2.29$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 2.65$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin sigara içme durumlarında anne öğrenim durumu değişkenine göre, sigara içmeyenler lehinde anlamlı bir farklılık görülmektedir (p<0.05).

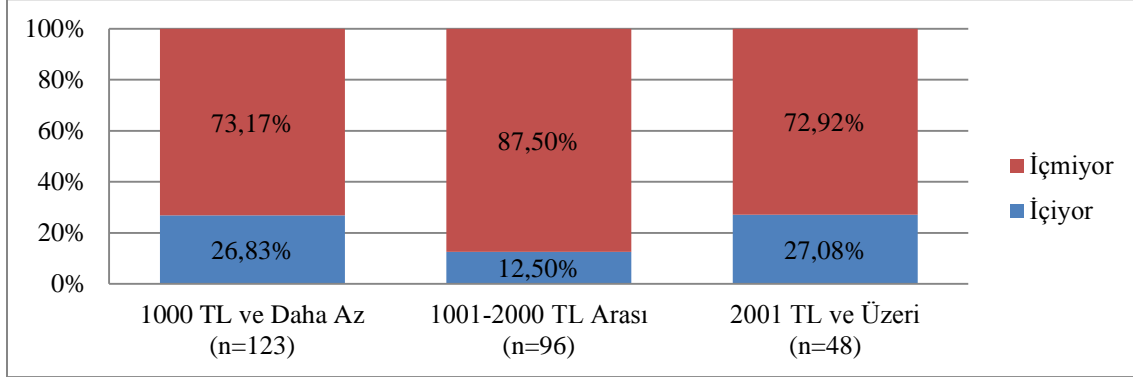
Şekil 7. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin anne meslek durumlarına göre dağılımları

Tablo 7. Öğrencilerin anne meslekleri değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Anne Meslek	İçiyor	58	1.26	0.97	265	0.79	0.43
	İçmiyor	209	1.38	1.08			

Öğrencilerin sigara içip içmeme durumlarında anne mesleği değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 1.26$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 1.38$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$), (Tablo 7).

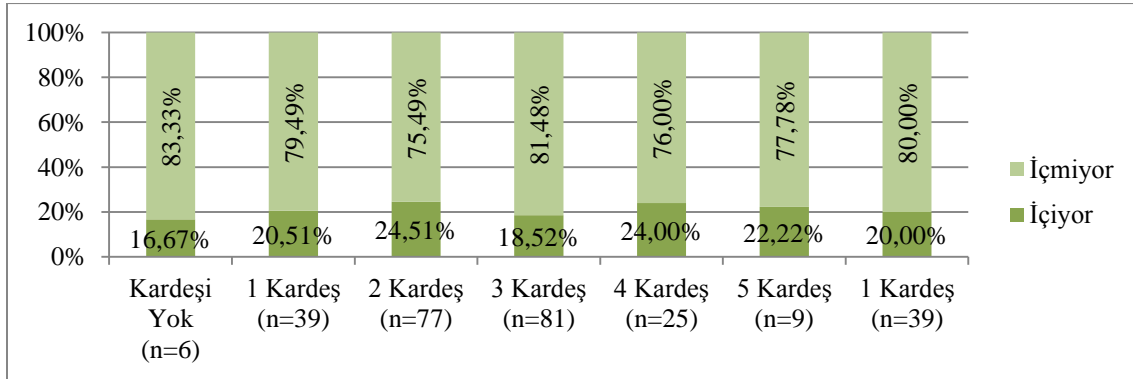

Şekil 8. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrenci ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre dağılımları

Tablo 8. Öğrencilerin aylık gelir düzeyi değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Ailenin Aylık Geliri	İçiyor	58	1.66	0.83	265	0.73	0.46
	İçmiyor	209	1.74	0.73			

Tablo 8'e göre, öğrencilerin sigara kullanma durumları ailenin aylık gelir düzeyine göre anlamlı farklılığa neden olmamaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 1.66$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 1.74$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$).

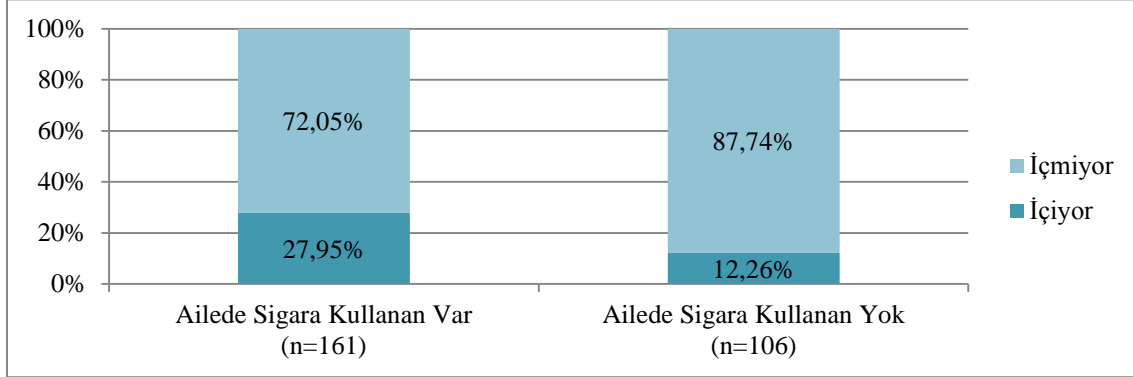
Şekil 9. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin kardeş sayılarına göre dağılımları

Tablo 9. Öğrencilerin kardeş sayısı değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kardeş Sayısı	İçiyor	58	2.47	1.13	265	0.08	0.94
	İçmiyor	209	2.48	1.14			

Öğrencilerin sigara içip içmeme durumlarında kardeş sayısı değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 2.47$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 2.48$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$), (Tablo 9).

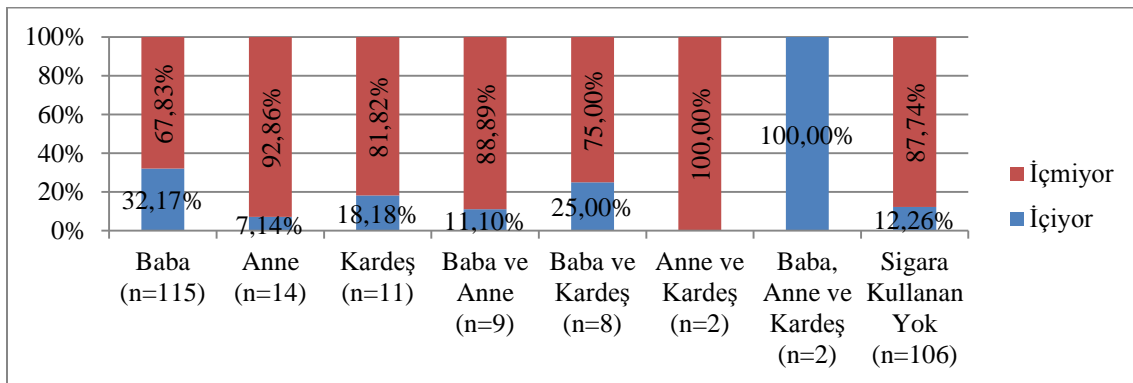
Şekil 10. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin ailede sigara kullanan birey olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 10. Öğrencilerin ailede sigara kullanımı değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Ailede Sigara Kullanımı	İçiyor	58	1.22	0.42	265	3.08	0.00
	İçmiyor	209	1.45	0.50			

($p < 0.01$)

Tablo 10'a göre, öğrencilerin sigara kullanımları ailede sigara kullanan birey olup olmama durumuna göre anlamlı farklılığa neden olmaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $\bar{X}_{\text{İçiyor}} = 1.22$ içmeyenlerin ise $\bar{X}_{\text{İçmiyor}} = 1.45$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin sigara içme durumlarında ailede sigara kullanımı değişkenine göre, sigara içmeyenler lehinde anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$).

Şekil 11. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin ailelerinde sigara kullanan bireylere göre dağılımları

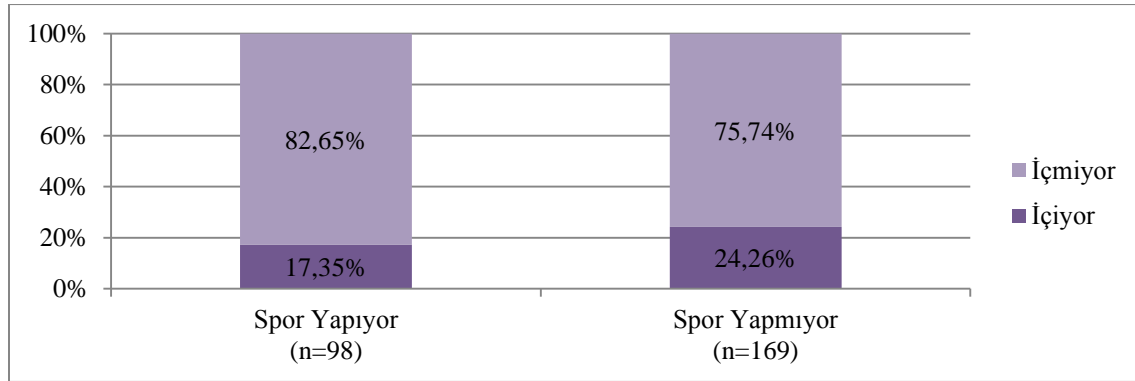

Tablo 11. Öğrencilerin ailede sigara kullanan kişi değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Ailede Sigara Kullanan Kişi	İçiyor	58	3.05	3.01	265	3.13	0.00
	İçmiyor	209	4.54	3.26			

($p < 0.01$)

Öğrencilerin sigara içip içmeme durumlarında ailede sigara içen birey değişkeninin anlamlı farklılığa neden olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $X_{\text{içiyor}} = 3.05$ içmeyenlerin ise $X_{\text{içmiyor}} = 4.54$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin sigara içme durumlarında ailede sigara kullanan kişi değişkenine göre, sigara içmeyenler lehinde anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$), (Tablo 11).

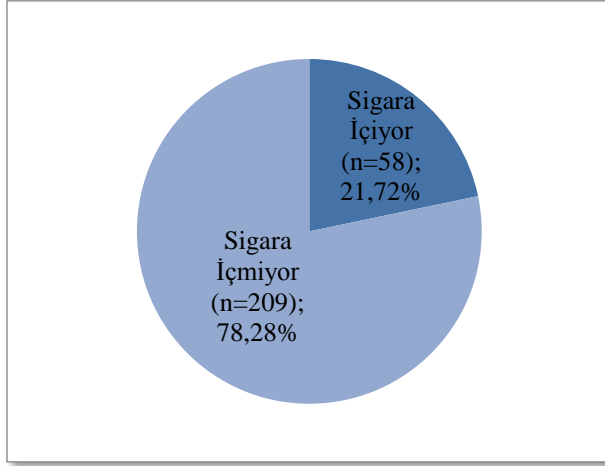

Şekil 12. Sigara içen ve içmeyen erkek öğrencilerin spor yapma durumlarına göre dağılımları

Tablo 12. Öğrencilerin spor yapma durumu değişkeninin sigara içme durumlarına göre karşılaştırılması t-testi sonuçları

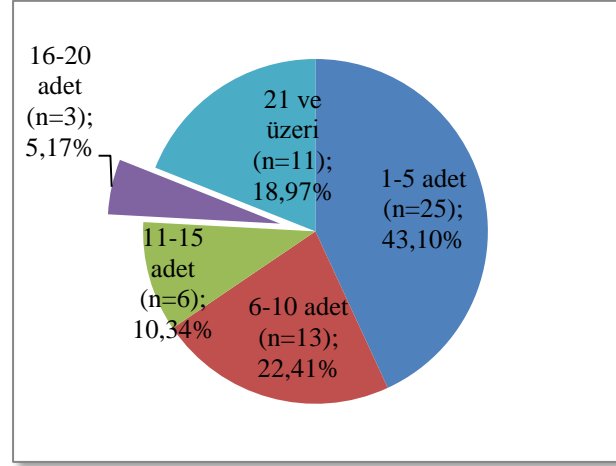
Değişken	Sigara İçme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Spor Yapma Durumu	İçiyor	58	1.71	0.46	265	1.32	0.19
	İçmiyor	209	1.61	0.49			

Tablo 12'ye göre, öğrencilerin sigara kullanımları spor yapma durumlarına göre anlamlı farklılığa neden olmamaktadır. Araştırmaya katılan ve sigara içen öğrencilerin puanları $X_{\text{içiyor}} = 1.71$ içmeyenlerin ise $X_{\text{içmiyor}} = 1.61$ olarak hesaplanmıştır ($p > 0.05$).

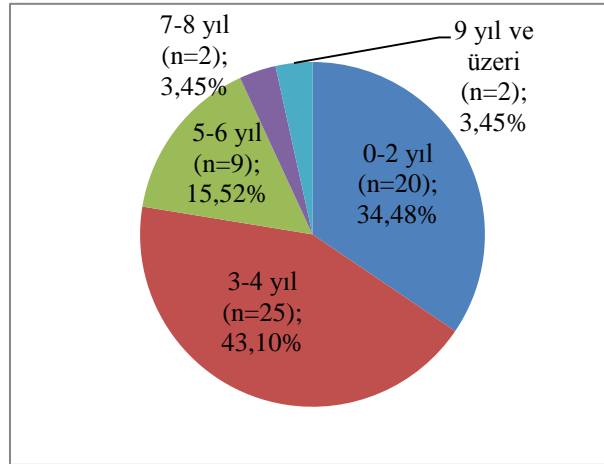
Şekil 13. 14-18 yaş arası erkek adolesanların sigara içme yüzdeleri

Şekil 13'e göre araştırmamıza katılan adolesanların %78.28'i (209) sigara kullanmadıklarını, %21.72'si (58) ise sigara kullandıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 14. 14-18 yaş arası erkek adolesanların sigara içme süreleri

Sigara kullanan adolesanların %43.10'u (25) 3-4 yıldır, %34.48'i (20) 0-2 yıldır, %15.52'si (9) 5-6 yıldır, %3.45'i ise 7-8 yıl ve 9 yıl ve daha uzun zamandır sigara içtiğini ifade etmiştir (Şekil 14).

Şekil 15. 14-18 yaş arası adolesanların günde içtikleri sigara sayıları

Şekil 15'e göre çalışmaya katılan adolesanlardan sigara içenlerin %43.10'u günde 1-5 adet, %22.41'i 6-10 adet, %18.97'si 21 adet ve üzeri, %10.34'ü 11-15 adet, %5.17'si ise 16-20 adet sigara içtiklerini ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %21.72'si sigara kullandıklarını belirtirken, %78.28'i kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bulgularımıza benzer olarak Gölbaşı ve arkadaşları "Türkiye'deki lise öğrencileri arasında sigara kullanımı ve yaygınlığı" adlı çalışmalarında lise öğrencilerinin %20.4'ünün sigara kullandıklarını belirlemişlerdir [7]. Yine benzer bir çalışmada Arslan ve arkadaşları "Samsun İl Merkezindeki Lise Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı" adlı çalışmalarında Samsun ilindeki lise öğrencilerinin %24.79'unun sigara kullandıklarını tespit etmişlerdir [8]. Güler ve arkadaşları ise 905 lise öğrencisinin katılımı ile yaptıkları

çalışmalarında öğrencilerin sigara kullanma oranını %15.5 olarak belirlemişlerdir [9]. Karatay ve Kubilay ise çalışmalarında lise öğrencilerinin %14'ünün düzenli olarak, %33'ünün aralıklı olarak sigara kullandıklarını belirtmişlerdir [10]. Arbak ve arkadaşları lise öğrencilerinin sigara kullanım düzeylerini %18.1 olarak belirlerken Karlıkaya bu oranı %38 olarak tespit etmiştir [11], [12].

Yakın yaş grubu olarak değerlendirebileceğimiz üniversite öğrencileri arasında yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Tanrikulu, Çarman, Palancı, Çetin ve Karaca 2009 yılında yaptıkları “Kars İl Merkezinde Çeşitli Üniversite Öğrencileri Arasında Sigara Kullanım Sıklığı ve Risk Faktörleri” adlı çalışmalarında üniversite öğrencilerinin % 32.3'ünün sigara bağımlısı olduğunu belirlerken [13], Boyacı, Çorapçioğlu, Ilgazlı, Başyigit, ve Yıldız 2003 yılında yaptıkları “Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında öğrencilerin sigaraya bağımlılık oranlarını %36.2 olarak tespit etmişlerdir [14].

Kemppainen ve arkadaşlarının 2002 yılında Rusya ve Finlandiya'daki 9. Sınıf kız ve erkek öğrencileri arasında yaptıkları çalışmada ülkemize göre daha yüksek oranda sigara kullanımı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kemppainen ve arkadaşlarına göre Rus 9. Sınıf kız öğrencilerinin %9'u sigara kullanırken erkeklerde bu oran %31'e ulaşmaktadır. Fin 9. Sınıf öğrencilerinde ise bu oran kızlarda %27, erkeklerde %23 şeklindedir [15]. Chen ve arkadaşları da Tayvan'da yaptıkları çalışmalarında Tayvanlı lise öğrencilerinin %34'ünün sigara bağımlısı olduğunu belirlemişlerdir [16]. Grimshaw ve arkadaşları ise İngiltere'de 15-19 yaş arası gençlerde sigara kullanım oranını %24.7 olarak belirlemişlerdir [17].

Araştırmamıza katılan ve sigara kullandığını belirten 58 öğrencinin %34.48'i 2 yıl ve daha az süredir sigara içtiğini belirtirken, %43.10'u 3-4 yıldır sigara içtiğini belirtmiştir. Güler ve arkadaşları ise çalışmalarında 2 yıl ve daha aza süredir sigara kullanan öğrencilerin oranını %59.1 olarak belirtirken, 3 yıl ve daha fazla süredir sigara kullananların oranını %40.9 olarak belirtmişlerdir [9].

Araştırmamızda sigara kullanan öğrencilerin %43.10'u günde ortalama 1-5 adet sigara içtiğini belirtirken %18.97'si 20 adet daha fazla sayıda sigara içtiğini belirtmiştir. Güler ve arkadaşları çalışmalarında %34.1 oranında öğrencinin günde 1-5 adet sigara içtiklerini belirtirken, %9.3'ü 20 adetten fazla sigara içtiğini belirtmiştir [9].

Çalışmamızda katılımcıların sigara kullanımlarında yaş, anne öğrenim durumu, ailede sigara kullanılma durumu ve kullanan kişiler değişkenlerinin anlamlı farklılığa neden olduğunu tespit ettik. Çalışmamızın bulgularına benzer olarak Gölbaşı ve arkadaşları öğrencilerin sigara kullanımlarında yaş, sınıf, anne ve baba eğitim durumlarının yanı sıra ailede sigara kullanılma durumu değişkenlerinin anlamlı farklılığa neden olduğunu tespit etmişlerdir [7]. Tanrikulu ve arkadaşları da sigara kullanımında yaş, anne, baba veya kardeşlerin sigara kullanması ve sınıf düzeyinin anlamlı farklılığa neden olduğunu tespit etmişlerdir. Gökgöz ve Koçoğlu ise yaş ve aile gelir düzeyinin sigara kullanımında anlamlı bir farklılığa neden olduğunu belirtirken ailenin eğitim düzeyinin öğrencinin sigara kullanımını üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir [18]. Karatay ve Kubilay'a göre ailede sigara kullanan bireylerin olması öğrencilerin sigara kullanımını etkilemektedir [10]. Bulgularımızın aksine, Pıçakçıefe ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan araştırmada, annenin eğitimi sigara içiciliğini anlamlı etkilemezken, babanın yüksek eğitimli olması içiciliği arttırmaktadır [19].

Katılımcıların sigara kullanımlarında okul türü, sınıf düzeyi, baba öğrenim durumu, baba ve anne mesleği, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, sürekli tedaviyi gerektiren hastalığının olması veya fiziksel etkinliklere katılımları gibi değişkenlerin farklılığa neden olmadığı görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen veriler sonucunda 14-18 yaş arası erkek lise öğrencilerinden sigara kullanan öğrencilerin sayısının hiç de azımsanmayacak oranda yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sigara kullanımında yaş, anne öğrenim durumu, ailede sigara kullanılma durumu ve ailede kullanan kişilerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle 11 yaşın altına düşen sigaraya başlama yaşının kanuni düzenlemelerle yükseltmeye çalışmak faydalı olacaktır. 2008 yılındaki kanuni düzenlemenin daha denetimli uygulanması ile küçük yaş gruplarının sigaraya erişimini azaltacaktır.

Ailede çocuğun ilk eğitimi aldığı annesinin eğitim durumu da çocuğun sigara kullanımını etkilemektedir. Annenin babaya göre daha yakın ilişki içinde olduğu erkek çocuk anne tarafından doğru yönlendirilebilirse bu alışkanlıklarında kurtulabilir. Ancak anne korumacı bir şekilde çocuğa yaklaşır ve her sigara içtiğini tespit ettiğinde farklı davranış biçimleri sergilerse çocuğun sigara kullanma alışkanlığı azalmaz. Çocuğun ilk olarak model aldığı

aile bireylerinin bu alışkanlığa sahip olmaları onunda sigara kullanıcısı olmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle aile içinde sigara kullanımının da sınırlandırılması veya azaltılması gerektiği düşünülmektedir.

REFERANSLAR

- [1] Pekcan, H. (2006). Adölesan Sağlığı Halk Sağlığı Temel Bilgiler. (Ç. Güler, ve L. Akın, Dü) *Hacettepe Üniversite Yayınları*, 481-490.
- [2] Türkiye Yeşilay Cemiyeti. *Yeşilay*. Haziran 2, 2016 tarihinde Yeşilay: <http://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/sigara-ve-tutun-bagimliliği> adresinden alındı
- [3] T.C. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı. (2012, Ağustos 31). *Küresel Yetişkin Tütün Araştırması*. Haziran 2, 2016 tarihinde T.C. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13142> adresinden alındı
- [4] T.C. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı. (2016, Ağustos 2). *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar*. Haziran 2, 2016 tarihinde T.C. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21544> adresinden alındı
- [5] Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- [6] Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [7] Gölbaşı, Z., Kaya, D., Çetindağ, A., Çapık, E., Aydoğan, S. (2011). Smoking Prevalence and Associated Attitudes among High School Students in Turkey. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*(11), 1313-1316.
- [8] Arslan, H. N., Terzi, Ö., Dabak, Ş., Pekşen, Y. (2012). Samsun İl Merkezindeki Lise Öğrencilerinde Sigara, Alkol Ve Madde Kullanımı. *Erciyes Medical Journal*, 2(34), 79-84.
- [9] Güler, N., Güler, G., Ulusoy, H., Bekar, M. (2009). Lİse Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol Kullanımı ve İntihar Düşüncesi Sıklığı. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*(31), 340-345.
- [10] Karatay, G., Kubilay, G. (2004). Sosyoekonomik Düzeyi Farklı İki Lisede Madde Kullanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 2(1), 57-70.
- [11] Arbak, P., Erdem, F., Karacan, Ö., Özdemir, Ö. (2000). Düzce Lisesi Öğrencilerinde Sigara Alışkanlığı. *Solunum Dergisi*(2), 17-21.
- [12] Karlıkaya, C. (2002). Edirne'de Lise Öğrencilerinde Sigara İçme Prevelansı. *Toraks Dergisi*(3), 6-12.
- [13] Tanrıku, A. Ç., Çarman, K. B., Palancı, Y., Çetin, D., Karaca, M. (2009). Kars İl Merkezinde Çeşitli Üniversite Öğrencileri Arasında Sigara Kullanım Sıklığı ve Risk Faktörleri. *Tur Toraks Der*(11), 101-106.
- [14] Boyacı, H., Çorapçıoğlu, A., Ilgazlı, A., Başyigit, İ., Yıldız, F. (2003). Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Solunum Hastalıkları*, 3(14), 169-175.
- [15] Kempainen, U., Tossavainen, K., Vartiainen, E., Pantelejev, V., Puska, P. (2002). Smoking Patterns Among Ninth-Grade Adolescents in the Pitkaranta District (Russia) and in Eastern Finland. *Public Health Nursing*, 1(19), 30-39.

- [16] Chen, P. L., Huang, W., Chuang, Y. L., Warren, C. W., Jones, N. R., ve Asma, S. (2008). Prevalence of Tobacco Use Among Junior High And Senior High School Students in Taiwan. *Journal of School Health*, 12(78), 649-654.
- [17] Grimshaw, G., Stanton, A., Blackburn, C., Andrews, K., Grimshaw, C., Vinogradova, Y., v.d. (2003). Patterns of Smoking, Quit Attempts and Services For a Cohort Of 15-To 19-Yearolds. *Child: care, health and development*, 6(29), 457-464.
- [18] Gökğöz, Ş., ve Koçoğlu, G. (2007). Adelosan Çağda Sigara ve Alkol İçme Davranışı. *Fırat Tıp Dergisi*, 3(12), 214-218.
- [19] Pıçakçıfe, M., Keskinoğlu, P., Bayar, B., Bayar, K. (2007). Muğla Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sigara içicilik sıklığı ve içiciliği arttıran nedenler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(4), 267-272.